

تبیین وضعیت نگرش دانش آموزان دختر مقطع متوسطه نسبت به ادامه تحصیل در رشته‌های کشاورزی (مورد

مطالعه: اهواز و ملائانی)

سعید محمدزاده*^۱، سمیرا جابری^۲

- (۱) استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملائانی، ایران.
(۲) دانشجوی مقطع دکتری ترویج کشاورزی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملائانی، ایران.

* نویسنده مسئول: sd.muhamad@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۸/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۵/۲۰

چکیده

آموزش و پرورش نیروی انسانی یکی از ارکان بنیادین و مهم در رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی و سیاسی به‌شمار می‌رود. و داشتن انگیزه برای یادگیری این نیروی انسانی بسیار با اهمیت است، انگیزش عامل درونی است که فرد را از درون به فعالیت واداشته و منبعث از نیازهای فرد است. با توجه به این‌که انتخاب رشته‌ی تحصیلی از مهم‌ترین مسائلی است که در دوره‌ی متوسطه مطرح می‌شود و این انتخاب به منزله‌ی نوعی سرمایه‌گذاری برای فعالیت‌های اجتماعی و هم‌چنین اشتغال نیروی کار محسوب می‌شود، در پژوهش حاضر هدف اصلی این است که تا چه میزان دانش‌آموزان دختر دبیرستانی در شهرهای اهواز و ملائانی به ادامه تحصیل در رشته‌های کشاورزی تمایل دارند؟ پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ ماهیت داده‌ها کمی و از نظر نحوه جمع‌آوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را دانش‌آموزان دختر سال اول و سال چهارم (رشته‌های تجربی و ریاضی) مقطع متوسطه‌ی دبیرستان‌های حضرت فاطمه(س) شهر ملائانی و حضرت زهرا(س) شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به تعداد ۲۹۲ نفر تشکیل می‌دهند که با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، تعداد ۱۶۹ نفر به‌عنوان نمونه آماری تعیین شدند. در نمونه‌گیری از روش طبقه‌ای متناسب با حجم طبقه‌ها استفاده گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخت بوده که داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSSversion20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

واژه‌های کلیدی: نیروی انسانی، توانمندسازی، موفقیت تحصیلی، دانشگاه کشاورزی و اشتغال.

مقدمه

همگان آموزش را بستر توسعه می‌دانند و رکن اساسی آموزش، آموزش عالی است. دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در نوآوری، سازگاری با محیط و تحولات اجتماعی، هماهنگی با نیازهای اجتماعی، برنامه‌ریزی، مدیریت و رهبری این تحولات نقش مهمی ایفا می‌کنند (آراسته و همکاران، ۱۳۹۱). آموزش نوعی سرمایه‌گذاری برای فعالیت اجتماعی و اشتغال نیروی کار محسوب می‌شود. در نظام آموزشی ایران تأمین و پرورش نیروی انسانی مورد نیاز جامعه (اعم از زن و مرد) با هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های مهارتی و نظری در دوره‌ی متوسطه صورت می‌پذیرد (منشی و همکاران، ۱۳۸۹). تربیت نیروی انسانی متخصص، اشتغال‌زایی و استفاده از تخصص آن‌ها از جمله دغدغه‌های اصلی نظام آموزش عالی است. جمعیت مولد جمعیتی متخصص است و آموزش عالی در هر کشوری وظیفه تأمین نیروی انسانی متخصص در زمینه‌های مختلف را بر عهده دارد. به همین منظور، گسترش دانشگاه‌ها در سال‌های اخیر موجب افزایش تعداد دانش‌آموختگان در بیش‌تر رشته‌ها از جمله رشته‌های مهندسی شده است (راهداری و همکاران، ۱۳۹۴). انگیزه‌ی پیشرفت به عنوان یکی از مهم‌ترین عامل‌های مؤثر در افزایش عملکرد و کارایی، از مباحث مهم و اساسی در آموزش عالی است. انگیزه‌ی پیشرفت عبارت است از هدف و انگیزه درونی فرد برای گذر از سدها، برتری‌یابی و حفظ معیارهای سطح بالا در رسیدن به اوج، خودیابی و هدف‌نهایی. این انگیزه عامل کشش فرد به سوی کمال‌یابی و بهبود کارکردهاست (رستمی و علی‌آبادی، ۱۳۹۳). از طرفی امروزه انگیزه ورود به آموزش عالی به یک مشکل اجتماعی برای جوانان تبدیل شده است. تجربه نشان می‌دهد که حتی خانواده‌های کم‌بضاعت هم از هزینه کردن در این زمینه مضایقه‌ای ندارند (آراسته و همکاران، ۱۳۹۱). در ایران، نظام آموزشی برای هماهنگ‌سازی برنامه‌ی آموزشی با ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان و تأمین و پرورش نیروی انسانی مورد نیاز جامعه، هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی را بخشی از هدف‌های خود قرار داده است و قصد دارد با هدایت دانش‌آموزان به شاخه‌های تحصیلی مناسب (نظری و مهارتی)، امکان رشد و شکوفایی استعداد‌های آن‌ها و پرورش آینده‌سازانی کارآمد را فراهم کند (منشی و همکاران، ۱۳۸۹). هم‌چنین؛ گرایش به معنی تمایلات و عقاید و اعتقادات یک فرد نسبت به یک چیز است. این تمایلات در پی تأثیر محیطی و تجارب فرد شکل می‌گیرد و کم‌وبیش دارای قوام است (ابراهیم‌نژادمغانلو و همکاران، ۱۳۹۳). محققان در پژوهش‌های خود دریافتند که اشتغال از جمله دلایل مهم و تأثیرگذار برای زنان در ورود به دوره‌های آموزش عالی است و با توجه به گذشتن چند دهه از افزایش ورود زنان به دانشگاه پیامدهایی از جمله افزایش بیکاری دانش‌آموخته‌ها گویای تبعاتی از افزایش حضور زنان است که عواقب سوء آن بیش‌تر متوجه خود آنان و در همین راستا متوجه کل جامعه می‌شود، اما از آنجایی که گرایش وسیع زنان به ادامه تحصیل به یک پدیده غیرقابل انکار در جامعه تبدیل شده است و با نظر به این که آموزش از حقوق اساسی هر فرد در جامعه محسوب می‌شود، نمی‌توان با رویکردی کاملاً بدبینانه به آن نگاه کرد. بنابراین آن-

چه ضروری به نظر می‌رسد شناخت دقیق عوامل افزایش گرایش زنان به آموزش عالی و تلاش در جهت هماهنگی هر چه بیش‌تر برنامه‌های درسی در دوره‌ها با انتظارات برآمده از این عامل‌ها است (خیراللهی و همکاران، ۱۳۹۴). با توجه به این‌که انتخاب رشته‌ی تحصیلی از مهم‌ترین مسائلی است که در دوره‌ی متوسطه مطرح می‌شود و این انتخاب به منزله‌ی نوعی سرمایه‌گذاری برای فعالیت‌های اجتماعی و هم‌چنین اشتغال نیروی کار محسوب می‌شود، در پژوهش حاضر هدف اصلی این است که تا چه میزان دانش‌آموزان دختر دبیرستانی در شهرهای اهواز و ملاتانی به ادامه تحصیل در رشته‌های کشاورزی تمایل دارند؟ اگر چه به‌طور مستقیم پژوهش‌های اندکی در خصوص نگرش دانش‌آموزان به تحصیل در رشته کشاورزی انجام شده، اما ادبیات پژوهشی مرتبط با استفاده از سازه‌های هم‌پوش مثل اهداف تحصیلی و تیپ‌های دانشجویی وجود دارد. به عنوان مثال نتایج تحقیقات مختلف نشان دهنده عوامل تأثیرگذار در میزان اشتغال‌زایی و موفقیت در شغل کشاورزی است. در این زمینه تحقیق شمس آذر (۱۳۷۳) که با عنوان «نقش آموزش‌های فنی - حرفه‌ای در اشتغال و افزایش بهره‌وری» انجام داده بودند، حاکی از آن است که بین محل تولد، شغل اولیاء، معدل، محتوای آموزشی دروس پایه و تخصصی، وسعت اراضی قابل کشت استان‌ها با اشتغال در بخش کشاورزی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بر اساس یافته‌های یک پژوهش ملی توسط شاه‌ولی و نوری‌پور (۱۳۸۶)، با عنوان «سازه‌های موثر بر نگرش دانشجویان کشاورزی کشور: راه‌کارهای هدایت داوطلبان به رشته‌های کشاورزی»؛ راه‌کارهایی برای هدایت داوطلبان آزمون ورودی با دانشگاه‌ها به سوی رشته‌های کشاورزی ارائه شده است. برای پذیرش داوطلبان آزمون‌های سراسری دانشگاه‌ها، برای ورود به رشته‌های کشاورزی برای افرادی که تجربه کار یا سکونت در مناطق روستایی دارند، سهمیه‌ای خاص در نظر گرفته می‌شود. آشنایی و مشاهده فعالیت‌های کشاورزی، آشنایی با محتوای دروس کشاورزی، و سهمیه بیشتر برای جنسیت پسر نیز از ملاک‌هایی است که باید برای پذیرش دانشجویان در نظر گرفته شود. نتایج تحقیق موحدی و همکارانش (۱۳۸۶) با عنوان «بررسی مقایسه‌ای گرایش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه دولتی نسبت به رشته کشاورزی در استان لرستان و همدان» نشان می‌دهد با وجودی که میزان علاقه دانشجویان نسبت به رشته کشاورزی قبل از ورود به این رشته در حد متوسط بود، ولی این میزان علاقه بعد از ورود به رشته تا حد زیاد افزایش یافته‌است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که ۸۹ درصد از دانشجویان مورد مطالعه گرایش مثبت (۲۱ درصد گرایش متوسط و ۶۸ درصد گرایش موافق) و تنها ۱۱ درصد آن‌ها گرایش منفی نسبت به رشته کشاورزی داشته‌اند. هم‌چنین در این تحقیق مشخص گردید که گرایش دختران نسبت به رشته کشاورزی بیش‌تر از پسران بوده و میزان گرایش دانشجویان نسبت به رشته کشاورزی در دو دانشگاه آزاد اسلامی و دولتی در لرستان و همدان در حد مشابه و یکسان است. از طرف دیگر بین محل سکونت دانشجویان مورد مطالعه (شهر یا روستا) و میزان گرایش آن‌ها نسبت به کشاورزی رابطه معنی‌داری مشاهده گردید.

نتایج تحقیقات Sommary و Maliory (1986) با عنوان «تصاویر دانشجویی از بخش کشاورزی: نکات برجسته سازمان-ها و پیشنهادات» نشان داد که ثبت نام در رشته‌های کشاورزی کاهش یافته است. آن‌ها این کاهش ثبت نام را با درک و احساس منفی از حرفه و زندگی کشاورزی و ناآگاهی از فرصت‌های شغلی در کشاورزی در بین دانشجویان مرتبط می‌دانند. همچنین این تحقیق مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در انتخاب شغل کشاورزی را فراهم بودن آینده باثبات، امنیت شغلی، توانایی و قابلیت استفاده از استعداد و خلاقیت نشان داد که در این میان داشتن موقعیت اجتماعی در جامعه کم‌ترین تأثیر را داشت. همچنین نتایج تحقیق Washburn و همکاران (2002) با عنوان «عوامل موثر بر انتخاب گسترده کالج دانشجویان کالج کشاورزی در مقایسه با دانش‌آموزان در رشته آموزش کشاورزی» بیانگر آن است که ارزش، انگیزه مالی، فرصت‌های شغلی، شهرت علمی و جنسیت از تأثیرگذارترین موارد در انتخاب دانشکده‌های کشاورزی می‌باشند.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ ماهیت داده‌ها کمی و از نظر نحوه جمع‌آوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را دانش‌آموزان دختر سال اول و سال چهارم (رشته‌های تجربی و ریاضی) مقطع متوسطه‌ی دبیرستان‌های حضرت فاطمه (س) شهر ملاتانی و حضرت زهرا (س) شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به تعداد ۲۹۲ نفر تشکیل می‌دهند که با استفاده از جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، تعداد ۱۶۹ نفر به عنوان نمونه آماری تعیین شدند. در نمونه‌گیری از روش طبقه‌ای متناسب با حجم طبقه‌ها استفاده گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بوده که به وسیله اجزای تئوری توسعه‌یافته رفتار برنامه‌ریزی شده مرتبط با تمایل به ادامه تحصیل طراحی شده‌بود. روایی پرسشنامه نیز بر اساس نظر استاد راهنمای پژوهش تأیید گردید. بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط پاسخگویان و گردآوری آن‌ها، داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSSversion20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج و بحث

نتایج توصیفی

دبیرستان محل تحصیل

از مجموع ۱۶۹ نفر، بیش‌ترین فراوانی پاسخگویان یعنی ۱۰۴ نفر (۶۱/۵ درصد) در دبیرستان حضرت فاطمه (س) ملاتانی تحصیل می‌کردند. اطلاعات مربوط به دبیرستان محل تحصیل پاسخگویان در جدول ۱ آمده است.

سال تحصیلی

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، ۱۲۸ نفر از پاسخگویان (۷۸/۰ درصد) سال اول دبیرستان، و ۳۶ نفر (۲۲/۰ درصد) آن‌ها سال چهارم دبیرستان بودند.

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب دبیرستان محل تحصیل

نام دبیرستان	فراوانی	درصد فراوانی
حضرت فاطمه (س) ملاتانی	۱۰۴	۶۱/۵
حضرت زهرا (س) اهواز	۶۵	۳۸/۵
جمع	۱۶۹	۱۰۰

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب سال تحصیلی

سال تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد قابل قبول
سال اول دبیرستان	۱۲۸	۷۵/۷	۷۸/۰
سال چهارم دبیرستان	۳۶	۲۱/۳	۲۲/۰
بدون پاسخ	۵	۳	
جمع	۱۶۹	۱۰۰	
انحراف معیار = ۰/۴۱۵		نما = ۱	

رشته تحصیلی

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود و با توجه به تعداد دانش‌آموزان سال چهارم، بیش‌ترین تعداد پاسخ‌گویان مربوط به رشته ریاضی با فراوانی ۲۲ نفر (۱۳/۴ درصد) از کل پاسخ‌گویان بودند.

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد قابل قبول
سال اول	۱۲۸	۷۵/۷	۷۸/۰
رشته تجربی	۱۴	۸/۳	۸/۵
رشته ریاضی	۲۲	۱۳/۰	۱۳/۴
بدون پاسخ	۵	۳/۰	
جمع	۱۶۹	۱۰۰	
انحراف معیار = ۰/۷۰۷			

سطح‌بندی متغیرهای مربوط به تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده (TPB) در خصوص تمایل به تحصیل در

رشته‌های کشاورزی

در این بخش، سطح‌بندی متغیرهای مربوط به تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده با استفاده از روش ISDM در چهار سطح

ارائه شده‌است.

نگرش نسبت به رشته‌های کشاورزی

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که بیش‌ترین فراوانی در خصوص نگرش به رشته‌های کشاورزی مربوط به سطح نسبتاً مثبت

(۴۰/۲ درصد) می‌باشد. در خصوص این یافته می‌توان گفت که دانش‌آموزان دبیرستان‌های حضرت فاطمه (س) و حضرت

زهراس) با دید نسبتاً مثبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی می‌نگرند.

جدول ۴: سطح‌بندی متغیر نگرش نسبت به ادامه تحصیل در رشته‌های کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
منفی	۴-۷	۳۱	۱۸/۳	۱۸/۳
نسبتاً منفی	۸-۱۱	۵۷	۳۳/۷	۵۲/۱
نسبتاً مثبت	۱۲-۱۵	۶۸	۴۰/۲	۹۲/۳
مثبت	۱۶-۲۰	۱۳	۷/۷	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
	میانگین=۲/۳۷۲		انحراف معیار=۰/۸۷۱	

هنجارهای اجتماعی نسبت به رشته‌های کشاورزی

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، بیش‌تر دانش‌آموزان هنجارهای اجتماعی نسبتاً منفی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی (۳۲/۵ درصد) داشتند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که دانش‌آموزان برای مهندس کشاورزی شدن تا حد نسبتاً کمی تحت تاثیر خانواده، دوستان و اطرافیان هستند.

جدول ۵: سطح‌بندی متغیر هنجارهای اجتماعی نسبت به رشته‌های کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ضعیف	۵-۸	۴۷	۲۸/۷	۲۸/۷
نسبتاً ضعیف	۹-۱۲	۵۵	۳۲/۵	۶۰/۴
نسبتاً قوی	۱۳-۱۶	۴۶	۲۷/۵	۸۷/۶
قوی	۱۷-۲۲	۲۱	۱۲/۴	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
	میانگین=۲/۲۴۲		انحراف معیار=۰/۹۹۷	

خودکارآمدی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

بر اساس یافته‌های جدول ۶، در خصوص خودکارآمدی در زمینه تحصیل در رشته‌های کشاورزی، بیش‌ترین فراوانی پاسخ‌ها مربوط به سطح نسبتاً مثبت (۴۱/۴ درصد) بود. از این رو می‌توان به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان دبیرستان‌های حضرت فاطمه(س) و حضرت زهرا(س) باور به خودکارآمدی نسبتاً بالایی در زمینه تحصیل در رشته‌های کشاورزی دارند، به عبارت دیگر، آن‌ها بیش‌تر قبولی در رشته‌های کشاورزی و تحمل سختی‌های تحصیل در آن رشته‌ها را در توانایی خود می‌بینند.

جدول ۶: سطح‌بندی متغیر خودکارآمدی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ضعیف	۲-۴	۲۰	۱۱/۸	۱۱/۸
نسبتاً ضعیف	۵-۷	۲۹	۱۷/۲	۲۹/۰
نسبتاً قوی	۸-۱۰	۷۰	۴۱/۴	۷۰/۴
قوی	۱۱-۱۵	۵۰	۲۹/۶	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
میانگین=۲/۸۸۷		انحراف معیار=۰/۹۶۶		

هویت فردی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

در رابطه با هویت فردی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، بیش‌ترین فراوانی مربوط به سطوح نسبتاً ضعیف و نسبتاً قوی (هر کدام ۳۰/۲ درصد) می‌باشد. از این رو می‌توان به این نتیجه رسید که باور به هویت فردی دانش‌آموزان دبیرستان‌های حضرت فاطمه(س) و حضرت زهرا(س) در زمینه تحصیل در رشته‌های کشاورزی در سطح متوسطی قرار دارند.

جدول ۷: سطح‌بندی متغیر هویت فردی نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ضعیف	۵-۸	۴۳	۲۵/۴	۲۵/۴
نسبتاً ضعیف	۹-۱۲	۵۱	۳۰/۲	۵۵/۶
نسبتاً قوی	۱۳-۱۶	۵۱	۳۰/۲	۸۵/۸
قوی	۱۷-۲۳	۲۴	۱۴/۲	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
میانگین=۲/۳۳۱		انحراف معیار=۱/۰۱		

نیت افراد نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

همان‌طور که جدول ۸ نشان می‌دهد، در مورد نیت پاسخگویان نسبت به مهندس کشاورزی شدن، بیش‌ترین فراوانی را سطح منفی (۳۴/۳ درصد) به خود اختصاص داد. به طوری که می‌توان گفت پاسخگویان به لحاظ اخلاقی خود را کم‌تر متعهد به مهندس کشاورزی شدن می‌دانند.

جدول ۸: سطح‌بندی متغیر نیت افراد نسبت به تحصیل در رشته‌های کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ضعیف	۳-۵	۵۸	۳۴/۳	۳۴/۳
نسبتاً ضعیف	۶-۸	۴۰	۲۳/۷	۵۸/۰
نسبتاً قوی	۹-۱۱	۳۴	۲۰/۱	۷۸/۱
قوی	۱۲-۱۷	۳۷	۲۱/۹	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
میانگین=۲/۲۹۵		انحراف معیار=۱/۱۵۷		

نگرش نسبت به شغل کشاورزی

بر اساس اطلاعات جدول ۹ بیش‌ترین فراوانی در خصوص نگرش پاسخگویان نسبت به شغل کشاورزی مربوط به سطح نسبتاً مثبت (۴۰/۲ درصد) بود. لذا می‌توان نتیجه گرفت که تمایل به شغل کشاورزی دانش‌آموزان دبیرستان‌های حضرت فاطمه (س) و حضرت زهرا (س) در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد.

جدول ۹: سطح‌بندی متغیر نگرش نسبت به شغل کشاورزی

سطح	حدود قضاوت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
منفی	۱۲-۲۲	۲۶	۱۵/۴	۱۵/۴
نسبتاً منفی	۲۳-۳۳	۵۶	۳۳/۱	۴۸/۵
نسبتاً مثبت	۳۴-۴۴	۶۸	۴۰/۲	۸۸/۸
مثبت	۴۵-۵۷	۱۹	۱۱/۲	۱۰۰/۰
جمع		۱۶۹	۱۰۰	
	میانگین = ۲/۴۷۳		انحراف معیار = ۰/۸۸۶	

نتیجه‌گیری و بحث

در جامعه‌ای که می‌باید تمام افراد جامعه باسواد باشند و مراحل تحصیل را طی کنند؛ اعم از فقیر و ثروتمند، پولدار و بی‌پول، تحصیل مسله‌ای است که هر روز مهم‌تر و مهم‌تر می‌شود و ما ناظر بر تغییر و تحولات و دگرگونی‌های نظام آموزشی بوده و خواهیم بود؛ می‌توان گفت، متغیرهای فردی و روان‌شناختی به‌صورت تعاملی درهم می‌آمیزند و بر فرآیندهای رشد و شناختی فرد تأثیر می‌گذارند. مسئله‌علاقه و رغبت به رشته تحصیلی، مسئله‌ای است که به شدت مورد توجه ادامه دهندگان راه علم است. پویندگان راه دانش همواره در پی آن هستند تا راه و مقصدی را انتخاب کنند که در آن بتوانند حداکثر توانایی‌های خود را به مرحله ظهور برسانند و از این طریق به نیازهای روحی و روانی خود پاسخگو باشند، بنابراین می‌توان ادعا داشت که مسئله انتخاب درست رشته تحصیلی یکی از ارکان پیشرفت در سطح شخصی و نیز در سطح کلان در جامعه نیز می‌باشد، به‌طوری‌که آثار مثبت و منفی این مقوله به‌طور کاملاً آشکارا قابل لمس است. هم‌چنین رقابت شدید جهت ورود به دانشگاه برای کسب تحصیلات عالی باعث شده است که افراد از طبقات گوناگون جامعه و با انگیزه‌های مختلف و گاهی بدون شناخت کافی، آگاهی و علاقه نسبت به رشته انتخابی وارد رشته مختلف آموزشی شوند، این امر باعث صرف هزینه اتلاف وقت این قبیل افراد شده و نتیجه لازم را نیز به بار نمی‌آورد. عدم توجه به این مساله باعث شده است که تعدادی از دانشجویمان علی‌رغم وقت، هزینه و تلاشی که در انتخاب رشته داشته‌اند، اقدام به تغییر رشته نمایند که بعدها از آن و شرایط متناسب با آن احساس رضایت نکنند. فرایند انتخاب رشته داوطلبان، می‌تواند مطابق با شرایط زمانی و مکانی از عوامل و ملاک‌هایی تأثیرپذیر باشد. داوطلبی که با رشته‌های متنوع دانشگاهی رو به رو می‌شود در واقع مجبور است تصمیم خویش را

اتخاذ نماید و در این بین عوامل متعدد را در نظر می‌گیرد، چون این امر به آینده وی بر می‌گردد و در زندگی آتی تاثیر می‌گذارد. افراد از معیارهای مختلفی در انتخاب رشته خود می‌توانند استفاده نمایند، از جمله این معیارها که در تحقیق حاضر نیز از آن‌ها استفاده شده است می‌توان به معیارهای علاقه شخصی، پرستیژ اجتماعی، درآمد و بازار کار اشاره کرد، هر یک از این معیارها به تناسب شرایط اقتصادی و اجتماعی افراد، از فردی به فرد دیگر تغییر جدی می‌کند، همچنین عوامل مختلفی مانند عوامل اجتماعی و فرهنگی می‌تواند در این معیارها تاثیرگذار باشد. بنابراین محیط اجتماعی (تعامل با دیگران) همراه با ویژگی‌های شخصی در ظهور و پیدایش انگیزش تحصیلی که یک ویژگی شناختی است، دخیل می‌باشند. یافته‌های پژوهش مؤید آن است که مجموعه عوامل فردی، خانوادگی و غیره با هم در تبیین انگیزش تحصیلی به ادامه تحصیل در رشته‌های کشاورزی دانش‌آموزان مؤثر بوده‌اند. در نهایت با توجه به نتایج پژوهش موارد زیر پیشنهاد می‌گردند:

تشویق افراد مهم، عامل مهمی در انتخاب رشته تحصیلی افراد است. داشتن افراد نزدیکی که بتوانند راهنمایی‌های درست و سازنده‌ای ارائه کنند برای دانش‌آموزان در انتخاب رشته تحصیلی مفید خواهد بود، لذا پیشنهاد می‌شود والدین و اطرافیان نزدیک به مطالعه عمیق در حال و آینده رشته‌های تحصیلی و خصوصاً رشته‌های کشاورزی، در روند انتخاب رشته موثر واقع شوند؛

تبلیغات صحیح و متناسب با جایگاه رشته کشاورزی صورت گیرد؛ در حقیقت، معرفی فرصت‌های شغلی در رسانه‌های گروهی توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان سنجش و آموزش کشور و سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جزو سیاست‌ها و اولویت دولت قرار گیرد؛

تهیه بروشورهای ویژه، تدارک برنامه‌های بازدید دانش‌آموزان دوره دبیرستان از مراکز آموزش کشاورزی و تولید محصولات خارج از فصل در گلخانه‌ها و بازدید از مراکز آموزشی کشاورزی هم‌چون آزمایشگاه‌های کشاورزی، مراکز کشت محصولات باغی، فرآوری و فروش آن و مواردی از این قبیل ضمن آشنا ساختن افراد با رشته‌های کشاورزی، موجب می‌شود که افرادی این رشته را انتخاب کنند که به آن علاقه دارند؛

گنجاندن دروس عملی مناسب و مرتبط با رشته‌های در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و ایجاد آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مطلوب در مدارس با امکانات کافی؛

ارائه برنامه‌های آموزشی و تبلیغی از طریق رسانه‌های گروهی به ویژه تلویزیون، به‌منظور ترغیب بیش‌تر نوجوانان به این رشته‌ها.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر مستخرج از طرح پژوهشی با عنوان «بررسی نگرش دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه نسبت به رشته‌های

(مورد مطالعه: اهواز و ملاتانی)، و با حمایت دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان می‌باشد.

منابع:

ابراهیم‌نژادمغانلو، مهدی، سلیمان‌پور، محمدرضا و احمدی، سروه. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی به خدمت در مراکز جهاد کشاورزی به عنوان سربازان سازندگی. فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۷، شماره ۴، صص ۱۱۱-۱۳۳.

آراسته، حمیدرضا، بهرنگی، محمدرضا و شریفی حسین‌آبادی، مهین. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری دانش‌آموزان سال چهارم دبیرستان برای ادامه تحصیل در دانشگاه. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۱-۲۴.

خیراللهی، آسیه، نصرافهانی، احمدرضا و نیلی، محمدرضا. (۱۳۹۴). بررسی علل افزایش ورود زنان به دوره‌های کارشناسی ارشد از منظر تمایلات شغلی افراد و میزان برآورده شدن آن از طریق برنامه‌های درسی دوره‌ها. پژوهش در برنامه درسی، سال دوازدهم، دوره دوم، شماره ۱۸ (پیاپی ۴۵)، صص ۷۹-۹۲.

راهداری، مائده، نصر، احمدرضا، نیلی، محمدرضا و ترک‌لادانی، بهروز. (۱۳۹۴). ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای و وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان کارشناسی مهندسی فناوری اطلاعات. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۱، شماره ۲، صص ۱-۲۴.

رستمی، فرحناز و علی‌آبادی، وحید. (۱۳۹۳). تدثیر راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی در پیش‌بینی انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه. فصل‌نامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۰، صص ۶۷-۷۶.

شاه ولی، م. و نوری پور، م. (۱۳۸۶). سازه‌های مؤثر بر نگرش دانشجویان کشاورزی کشور: راهکارهای هدایت داوطلبان به رشته‌های کشاورزی. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران جلد ۳، شماره ۱، صفحات ۷۱-۵۵.

شمس آذر، ن. (۱۳۷۳). نقش آموز شهای فنی - حرفه ای در اشتغال و افزایش بهره وری. مجموعه مقالات سمینار آموزش فنی حرفه ای. صفحات ۳۴۵-۱۳۵.

منشی، فائزه، ظهرونند، راضیه و ماشینی، فریده. (۱۳۸۹). نقش ترکیب جنسیتی دانش‌آموزان در شاخه‌های نظری و مهارتی بر نرخ ورود دختران و پسران به دانشگاه‌ها. زن در توسعه و سیاست، دوره ۸، شماره ۲، صص ۵۳-۳۱.

موحدی، ر.، چیذری، م. و نوروزی، ا. (۱۳۸۶). بررسی مقایسه ای گرایش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه دولتی نسبت به رشته کشاورزی در استان لرستان و همدان. مجله علوم کشاورزی ایران، سال سیزدهم، شماره ۳۳، صفحات ۵۴۵-۵۳۳.

Maliory, M., & Sommary, R (1986). Student images of agriculture: Survey highlights and recommendations Journal of American Association of Teacher Educators in Aericulture, 27(4), 15-17.

Washburn, S. G., Garton, B. L., & Vaughn, P. R. (2002). Factors influencing college choice of agricultural student college wide compared with students majoring in agricultural education. Proceedings of the 24th National Agricultural Education Research Conference, Las Vegas, NV, 24. Pp. 327-333.